

اولین جایگاه اجتماعی که کودک پس از خانواده وارد آن می‌شود، مدرسه است. کودک در این فضا در کنار دیگر کودکان هویت پیدا می‌کند و مستقل از حمایت والدین در جامعه کوچک مدرسه ارتباط با دیگران را می‌آموزد.

«ادامه در صفحه ی ۲»

۲۲ صفحه
دی ماه ۱۳۹۹

رستند...

گاهنامه اجتماعی و اطلاع‌رسانی جمعیت امام علی (ع)

شماره ۱: اهمیت تحصیل

فهرست

رستن

لغت نامه‌ی دهخدا

رستن. [رَ ت] (مص) نجات یافتن و آزاد شدن (ناظم الاطباء). رها شدن. (ناظم الاطباء) (یادداشت مؤلف). خلاص شدن و نجات یافتن. (آندراج) (از شعوری ج 2)

جمعیت امام علی (ع) در سازمان ملل متحد، مقام مشورتی عام و در شورای امور اقتصادی-اجتماعی این سازمان عضویت دارد.

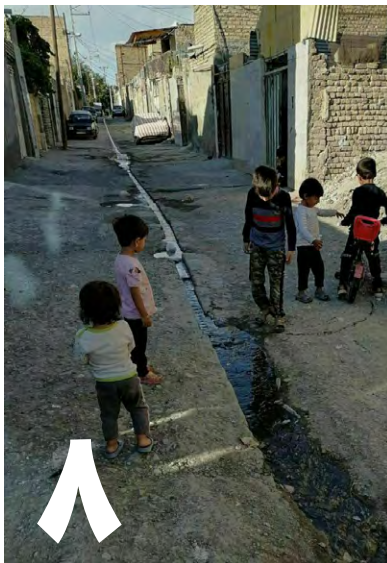

۴ پیش‌گفتار

داستان رستن

۴ پرونده

تحصیل رایگان، حق همه‌ی کودکان است...

جمعیت امداد دانشجویی-مردمی امام علی (ع) یک سازمان مردم‌نهاد، کاملاً مستقل، غیرسیاسی و غیردولتی است که از سال ۱۳۷۸ فعالیت خود را آغاز کرده و در سال ۱۳۸۴ به صورت رسمی با شماره ۱۹۰۶۱ به ثبت رسیده است. این سازمان مردم‌نهاد هم‌اکنون فعالیت‌های خود را با مجوز رسمی از وزارت کشور در ۱۷ استان کشور دنبال می‌کند.

۸ یادداشت

تشدید نابرابری‌های آموزشی در سایه شیوع بیماری کرونا

۱۰ پرونده‌ی ویژه

مدارس خودگردان

۱۴ گزارش

موانع تازه در مسیر تحصیل مهاجران

۱۶ گزارش طرح

گزارش طرح «از مهر بگو» سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰

مأموریت جمعیت امام علی (ع) رسیدن به جهانی استوار بر پایه‌ی عدالت و صلح با نگاه ویژه به افراد در معرض آسیب خصوصاً کودکان است.

مدرسه برای کودکان سرآغاز فرآیند جامعه پذیری است، در مدرسه است که کودک با نظم و عرف جامعه و بایدها و نبایدهای اخلاقی و اجتماعی آشنا می شود. علاوه بر این، اهمیت سوادآموزی در دنیای کنونی بر کسی پوشیده نیست. داشتن سواد خواندن و نوشتن در دنیای امروز ابتدایی ترین حق و اولین شرط ورود و پذیرش افراد در جامعه است. در حالی که در دنیای امروز شهروندان برای حضور فعال در جامعه به چیزی فراتر از سواد خواندن و نوشتن نیاز دارند؛ کودکان بسیاری در حاشیه ی شهرها و مناطق کم برخوردار از حق اولیه ی تحصیل محروم هستند. این شماره، به یکی از حقوق کودکان می پردازد؛ **اهمیت تحصیل**

«ادامه ی جلد»

همکاران این شماره:

زینب پزشکیان، سمیه رضوی، بهزاد واحدی، احسان نعمان، پریسا گل محمدی، اسما روانخواه، علی احمدی، نعیمه نیازی، هدی اخلاقی، شیرین جواهری، منصوره انتظار قائم، مرتضی پیروزبخت، سارا رضایی، مریم سوداگری، نوید چیتی، شیدا آریافر

جمعیت امداد دانشجویی - مردمی امام علی (ع) ۱۰ هزار عضو داوطلب دارد که بدون هیچ گونه چشمداشت مالی در مسیر مبارزه با فقر و آسیب های اجتماعی تلاش می کنند. همچنین ۶۱۰۰ کودک و ۷۰۰ زن در ۳۳ خانه ی ایرانی و ۱۱ نمایندگی جمعیت امام علی (ع)، خدمات آموزشی، مددکاری و درمانی دریافت می کنند.

نظراتتان را درباره این شماره حتماً با ما در میان بگذارید و می توانید از راه های زیر با ما در ارتباط باشید:

نشانی: تهران، میدان فردوسی، خیابان شهید سبهدقزی، جنب بیمارستان آپادانا، پلاک ۱۳۵، طبقه ۲، واحد ۴

شماره تماس: ۰۲۱-۸۸۸۳۴۵۶۷

وبسایت: sosapoverity.org

فیسبوک، آپارات و یوتیوب: @sosapoverity

اینستاگرام، توئیتر و تلگرام: @imamalisociety

فقر و اعتیاد، کار کودک، بزه دیدگی کودک، کودک همسری، بازماندگی از تحصیل، زیاله گردی از جمله آسیب هایی هستند که جمعیت امام علی (ع) تلاش می کند در مسیر حذف آنها گام بردارد.

داستان رستن

می‌گویند اگر بتوانی چیزی را به تصور آوری، سرانجام می‌توانی انجامش دهی. فاطمه را اولین بار پشت در مدرسه دیدیم. با حسرت، کودکانی را نگاه می‌کرد که به مدرسه می‌رفتند. پرس‌وجو که کردیم، فهمیدیم وقتی ۹ ماهه بوده مادرش خودکشی کرده است. آیا می‌توان روزی را تصور کرد که تمام کودکان از امکان تحصیل برخوردار باشند و اگر می‌توان تصور کرد، راه رسیدن به آن روز چیست؟ واقعیت این است که مسافت‌های طولانی آدمیزاد را ناامید می‌کنند؛ حتی اگر بدانیم هر سفری با نخستین گام آغاز می‌شود. فاطمه با بی‌بی پیرش زندگی می‌کند و تأمین مخارج زندگی، او را مجبور به زباله‌گردی کرده است. پیگیر تکمیل مدارکش شدیم تا در مدرسه ثبت‌نام شود. روز اول مهر سال پیش وقتی قرار بود برای اولین بار به مدرسه برود، از خوشحالی صبح زود بیدار شده بود و جلوی در خانه منتظر ما بود، چشم‌هایش از ذوق برق می‌زد. فاطمه امسال به کلاس دوم می‌رود. راهی که

بسیار طولانی می‌نمود، به معجزه عشق، پیموده شد. فاطمه تنها یکی از ۶۱۰۰ کودکی است که تحت پوشش خدمات جمعیت امام علی(ع) هستند، ما بارها و بارها به چشم دیده‌ایم، حتی قدم‌هایی که کوچک می‌پنداریمشان، سرنوشت‌های بسیاری را تغییر می‌دهد؛ پس هر اندازه که آن روز زیبا -روزی که حق کودکان دیگر آرزویشان نباشد- دور باشد، هیچ قدمی، هرچند کوچک، واقعاً کوچک نیست. در جمعیت امام علی(ع)، باور داریم کودکانی که یاری می‌جویند، فردا یاریگر این سرزمین و ثروت بی‌پایانش خواهند بود؛ پس یاریگر کودکان باشیم. این گاهنامه، تلاشی ست برای کنار هم گذاشتن این قدم‌های کوچک. گاهنامه‌ی رستن، یک ویژه‌نامه داخلی است که سالانه چند نوبت با هدف انعکاس فعالیت‌های جمعیت منتشر می‌شود. این شماره که اولین نوبت انتشار گاهنامه است به طرح «از مهر بگو» و برخی آمارها و تجربیات آن می‌پردازد.

ثبت نام کودکان در مدارس حاشیه‌ی شهر؛ مهر ۱۳۹۹؛ محله‌ی همت‌آباد

تحصیل رایگان، حق همه ی کودکان است...

پرونده

بر این، پس از شیوع ویروس کرونا، نیاز جدید و مبرم به اینترنت و وسایل ارتباطی مانند تلفن همراه هوشمند یا تبلت به دیگر دلایل بازماندگی از تحصیل اضافه شده است. به گزارش همشهری، آمارها نشان می‌دهد که در سال جاری حدود ۳/۵ میلیون دانش‌آموز به اینترنت و وسایل ارتباطی دسترسی ندارند؛ که این رقم نگرانی فعالان حوزه حقوق کودک را تشدید کرده است.

×××

براساس آنچه درباره علل بازماندگی از تحصیل کودکان در مناطق محروم گفته شد، داوطلبان جمعیت امام علی(ع) وظایفی برای خود تعریف کرده‌اند:

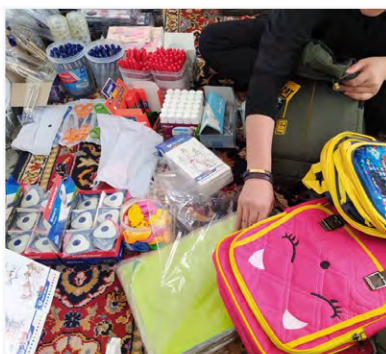
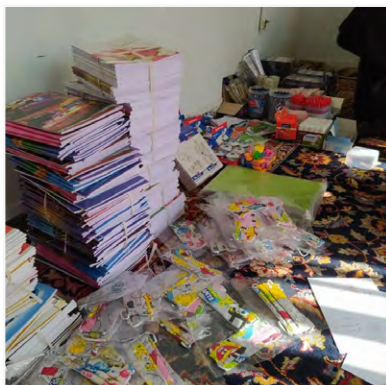
- * تأمین یا کمک به تأمین هزینه‌های ثبت‌نام کودکانی که درگیر فقر اقتصادی هستند و اهدای لوازم التحریر به آنان.
- * تهیه یا تکمیل اوراق هویتی برای کودکان فاقد اوراق هویت یا کودکان مهاجر.
- * مطالبه‌گری از نهادهای متولی در زمینه تسهیل نام‌نویسی کودکان فاقد اوراق هویت یا کودکان مهاجر.
- * حمایت از خانواده‌هایی که به دلیل فقر مالی، ناچارند کودکان خود را به جای مدرسه به محل کار بفرستند.
- * طرح مسئله محرومیت از تحصیل و

اصل سی‌ام قانون اساسی صراحتاً اعلام می‌کند: «دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره ی متوسطه فراهم سازد.» اما اینجا تحصیل رایگان نیست. هرچند سعی شده تا این گزاره را محدود به مدارس خصوصی و غیرانتفاعی جلوه دهند؛ امروز همه می‌دانیم که حتی در مدارس دولتی حاشیه شهر هم دانش‌آموزان برای نام‌نویسی در مدرسه، ملزم به پرداخت هزینه‌هایی هستند. برای مثال در سال تحصیلی جاری (۱۴۰۰-۱۳۹۹) شهریه ی ثبت‌نام یک دانش‌آموز دبستانی در برخی مدارس روستایی حاشیه‌ی شهر مشهد صد هزار تومان بود که تأمین این مبلغ برای خانوارهای حاشیه‌نشین با درآمد اندک و نامنظم و همچنین تعداد فرزندان زیاد، چندان ساده نیست. این‌گونه است که فقر مالی و عوامل دیگر دست به دست هم می‌دهند تا بسیاری از والدین عطای تحصیل کودکان خود را به لقای آن ببخشند.

پرداختن به این طیف گسترده از دلایل زیربنایی زمان و همت زیادی می‌طلبد. داوطلبان جمعیت امام علی(ع) طی بیش از دو دهه فعالیت خود در محروم‌ترین نقاط کشور، موارد متعدد ترک تحصیل را شاهد بودند که تنها به دلیل نداشتن کیف و مداد و دفتر و روپوش اتفاق افتاده است. علاوه

ترک تحصیل در کشور ما دلایل مختلفی دارد:

- فقر
- مهاجرت
- کار کودک
- نداشتن اوراق هویت
- اعتیاد والدین
- اعتیاد خود کودک
- تاب‌بودن تحصیل دختران
- بی‌سرپرستی یا بدسرپرستی

بسته بندی لوازم التحریر طرح «از مهر بگو»؛ حسن آباد یزد

توزیع لوازم التحریر طرح «از مهر بگو»؛ اکرم آباد یزد

بررسی علل آن در قالب نشست‌های تخصصی و تولید محتوای مستمر در این زمینه.

×××

- پویش از مهر بگو

«از مهر بگو» پویشی است که جمعیت امام علی (ع) هرساله در ماه شهریور با هدف پیشگیری از بازماندگی کودکان از تحصیل در نواحی مختلف کشور برگزار می‌کند. در این پویش با همدلی هموطنان مسئولیت‌پذیر، حجم چشمگیری از کمک‌های نقدی و غیر نقدی دریافت و صرف تأمین هزینه‌ی ثبت‌نام، هزینه‌های مربوط به صدور برگه‌های حمایت تحصیلی، نوشت افزار، رپوش و... دانش‌آموزان می‌شود. تأمین هزینه سرویس مدرسه و تلفن همراه هوشمند برای آموزش از راه دور نیز در این طرح تأمین شده است. گفتنی است که جمعیت امام علی (ع)، برای کودکانی که لوازم التحریر اهدایی را دریافت می‌کنند، در تمام طول سال برنامه پشتیبانی تحصیلی دارد.

”از مهر بگو» پویشی است که جمعیت امام علی (ع) هرساله در ماه شهریور با هدف پیشگیری از بازماندگی کودکان از تحصیل در نواحی مختلف کشور برگزار می‌کند.“

- از مهر بگو، تلاشی برای ساختن آینده

کم نبوده مواردی که مسئله‌ی بخرنج محرومیت یک کودک از حضور در مدرسه، صرفاً با تأمین شدن شهریه مدرسه و لوازم التحریر حل شده است. یعنی نه منع از سوی خانواده و نه بی‌رغبتی کودک، نه هیچ عامل دیگری، در ترک تحصیل کودک دخالتی نداشته است. بابت بازگشت آن فرزندان عزیزمان به مدرسه خوشحالیم و همزمان بابت نبود عدالت آموزشی و تمام کمبودها و قصوری که متوجه نظام رسمی آموزش و پرورش کشور و سایر نهادهایی است که مسئولیت حمایت از کودکان را بر عهده دارند، سخت متأسفیم.

نیک می‌دانیم تا زمانی که یک جامعه درگیر معضل بازماندگی از تحصیل و کم‌سوادی در ابعاد وسیع باشد، آینده روشنی ندارد و حادثترین آشکال آسیب‌های اجتماعی همواره در کمین آن است. پیشرفت، هیچ راه میان‌بری ندارد و جوامع تنها با کسب دانش و مهارت، از فقر و نتایج وحشتناک آن نجات پیدا می‌کنند.

در حقیقت، برای این کودکان، بازماندگی از تحصیل، سبب‌ساز میراث بردن فقر خانوادگی است و شکستن چرخه فقر تنها در گرو رشد مهارت‌های فردی و اجتماعی است و مدرسه اولین مرحله برای ایجاد این مهارت‌هاست. بنابراین کمک به تحصیل دانش‌آموزان مناطق محروم، آینده را شکل می‌دهد.

تشدید نابرابری‌های آموزشی در سایه‌ی شیوع بیماری کرونا

هستند که حق تحصیل رایگان برای همه کودکان را تنها در میان حرف و شعار عملی ساخته است و تصور روشنی از پیامدهای بازماندگی کودکان از تحصیل ندارد.

اما در شرایط حاضر چالش‌ها و موانع بیشتری در مسیر تحصیل کودکان وجود دارد. همزمان با شیوع بیماری کرونا و تعطیلی مدارس از یک سو و تشدید مسائل اقتصادی خانواده‌های آسیب‌پذیر از سوی دیگر، تعداد زیادی از کودکانی که به‌دشواری وارد مدرسه شده بودند نیز راهی چرخه پرآسیب کار کودک شدند.

با ادامه تعطیلی مدارس و تغییر سبک آموزش حضوری به آموزش مجازی، این نابرابری‌ها تعمیق شده است؛ آن‌چنان که روزانه شاهد اخبار ناگوار خودکشی کودکانی هستیم که آرزویشان رفتن به مدرسه بوده است و ادامه تحصیل.

×××

دسترسی نداشتن به شبکه اینترنت، نداشتن منابع مالی کافی برای استفاده از اینترنت و گوشی هوشمند، آشنا نبودن والدین با فضای مجازی برای بهره‌بردن کودکان از آموزش مجازی، آسیب دیدن

موضوع عدالت آموزشی و نبود فرصت‌های برابر برای تحصیل کودکان و نوجوانان زنگ خطری در زمینه رشد آسیب‌های اجتماعی به شمار می‌آید. بر کسی پوشیده نیست که خروج هر کودک از نظام آموزشی به معنی ورود یک کودک به چرخه آسیب‌هایی نظیر کار کودک، ازدواج کودک، اعتیاد کودک و... است. در بسیاری از مدارس مناطق و محلات محروم، کارکرد مدرسه چیزی بیش از آموزش است. حضور کودک در مدرسه او را از تردد در محدوده‌های پرخطری که در آن خرید و فروش مواد مخدر مشهود است؛ یا بستر مناسبی برای فراگیری رفتارهای بزهکارانه است، دور می‌کند. برای بسیاری از کودکان، مدرسه تنها فرصت دور ماندن از محیط پرآسیب خانواده است، تنها فرصتی که می‌تواند کودکی کند!

در همین بین، عدالت معیوب آموزشی سال‌هاست که تعداد زیادی از کودکان را از ورود به سیستم‌های آموزش رسمی و مدرسه محروم ساخته است. کودکان فاقد اوراق هویت، کودکانی که توانایی پرداخت هزینه ثبت‌نام را ندارند و کودکان مهاجر، قربانیان بی‌صدای شرایط و سیاست‌گذاری‌هایی

یادداشت

”با ادامه تعطیلی مدارس و تغییر سبک آموزش حضوری به آموزش مجازی، این نابرابری‌ها تعمیق شده است؛ آن‌چنان که روزانه شاهد اخبار ناگوار خودکشی کودکانی هستیم که آرزویشان رفتن به مدرسه بوده است و ادامه تحصیل.“

توزیع بیک‌های آموزشی در دوران کرونا برای کودکان تحت حمایت جمعیت امام علی (ع)

موجود دامن خواهد زد. و تأکید بر این نکته ضروری است: وظیفه‌ی نهادهای آموزشی تنها در تعطیلی مدارس خلاصه نمی‌شود. وزارت آموزش و پرورش و سایر نهادهای ارائه‌دهنده خدمات اجتماعی مانند بهزیستی و کمیته امداد باید شرایط تحصیل را برای تمام کودکان فراهم سازند. تسهیل دسترسی کودکان به فضای مجازی، ایجاد شرایط ایمن برای حضور کم تعداد دانش‌آموزان در مدرسه و برنامه‌ریزی برای جلوگیری از خروج قطعی کودکان از مدرسه از جمله اقداماتی است که باید مورد توجه تمام دستگاه‌های مسئول در زمینه‌ی حمایت از کودکان و نوجوانان قرار گیرد. حفظ کودکان در مسیر تحصیل با کیفیت مناسب، یکی از راه‌های پیشگیری از رشد آسیب‌های اجتماعی خواهد بود.

اعتماد به نفس و عزت نفس کودکان و تقویت حس محرومیت بین آن‌ها و فراگیری ناقص از آموزش مجازی، تنها بخشی از مشکلاتی است که عرصه را برای تحصیل کودکان محدود خواهد کرد و بدیهی است که در این شرایط شاهد خروج بیشتر آنان از مدرسه باشیم.

”وزارت آموزش و پرورش و سایر نهادهای ارائه‌دهنده‌ی خدمات اجتماعی مانند بهزیستی و کمیته‌ی امداد باید شرایط تحصیل را برای تمام کودکان فراهم سازند.“

بدیهی است با فراهم نبودن زیرساخت‌های لازم و منابع کافی، تأکید بر آموزش مجازی به نابرابری‌های

مدارس خودگردان

یا زمان‌بر هستند یا هزینه‌بر، نمی‌توانند به آسانی وارد چرخه‌ی تحصیلی آموزش و پرورش شوند و تحصیل در مدارس خودگردان را انتخاب می‌کنند.

مدارس خودگردان کاملاً توسط افغانستانی‌ها مدیریت می‌شوند. زیر نظر آموزش و پرورش نیستند. هیچ سهمی از بودجه‌های دولتی ندارند و هزینه‌هایشان از اجاره‌ی مکان تا تأمین کتاب و دستمزد معلمان، از محل شهریه‌ی پرداختی دانش‌آموزان و گاهی کمک‌های مردمی تأمین می‌شود.

واکنش دولت ایران به این مدارس در دوره‌های مختلف متفاوت بوده است. اگر به دهه‌ی هفتاد و اوایل هشتاد برگردیم؛ زمانی که حتی حضور افغانستانی‌ها در ایران جرم بود و هرچند وقت یک بار با طرح «افغانی بگیر» آنها را دستگیر می‌کردند، این واکنش خیلی سخت‌گیرانه بود؛ به طوری که در مواردی شاهد اخراج مؤسسان و تعطیل شدن مدارس بودیم. اما در سال‌های اخیر با وجود اینکه همچنان وجود این مدارس غیرقانونی تلقی می‌شود، سخت‌گیری‌ها به شدت گذشته نیست. قانونی نبودن این مدارس خود باعث وجود مشکلات زیادی شده است. نبود امکانات آموزشی یکی از مهم‌ترین این مشکلات است. در سال‌های اولیه تأسیس این مدارس کلاس‌ها در یک زیرزمین و روی موکت برگزار می‌شد. اما کم‌کم مدارس به نیمکت مجهز شدند و از زیرزمین به

هفت ساله بود که برای اولین بار فهمید جایی که در آن درس می‌خواند با مدرسه‌های دیگر فرق دارد. یک روز صبح وقتی از کنار یک مدرسه بزرگ که در حیاطش باز بود، می‌گذشت با خودش فکر کرد یا جایی که در آن درس می‌خواند، مدرسه نیست؛ یا او یک فرق اساسی با کسانی که با لباس‌های یک شکل و منظم در صف ایستاده‌اند، دارد. او همان‌جا جلوی حیاط مدرسه، میان خود و تمام کسانی که در آن مدرسه‌های بزرگ درس می‌خواندند، یک مرز قائل شد. مرزی که به دلیل مهاجرت به وجود آمده بود و به‌سختی می‌شد، روی آن پل زد.

×××

تحصیل دانش‌آموزان افغانستانی در ایران همواره با مشکلاتی همراه بوده است. مشکلاتی که به دلیل مهاجرت و تبعات آن، به وجود می‌آیند؛ بیشتر از همه به کودکان آسیب می‌زند. سخت‌تر کردن مسیر تحصیل برای مهاجران و گاه در موارد خاص، ممنوع کردن آن در بعضی از مدارس، باعث شد تا عده‌ای از دانشجویان و فارغ‌التحصیلان افغانستانی مقیم ایران دنبال راه‌حلی برای رفع این مشکل بگردند. «مدارس خودگردان» یکی از این راه‌حل‌ها بود.

کودکان مهاجر معمولاً به دلیل نداشتن اوراق هویت، محدودیت‌های سهمیه‌ی بعضی از مدارس دولتی، الزام گرفتن برگه حمایت تحصیلی، عقب‌افتادگی از تحصیل و به تبع آن، کِبَر سن* و در کل شرایطی که

پرونده‌ی ویژه

”مدارس خودگردان کاملاً توسط

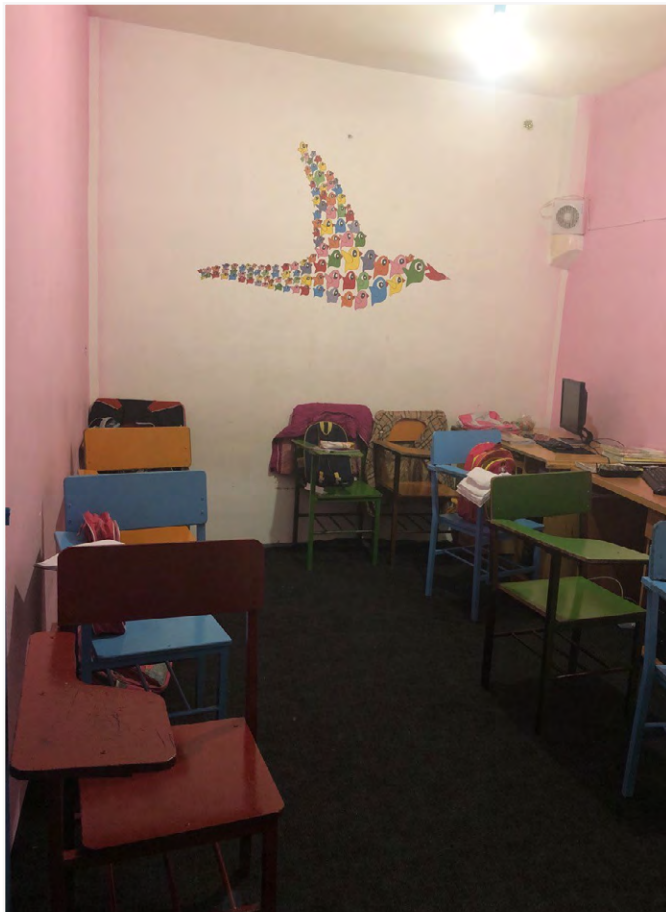
افغانستانی‌ها مدیریت می‌شوند. زیر نظر آموزش و پرورش نیستند. هیچ سهمی از بودجه‌های دولتی ندارند و هزینه‌هایشان از اجاره‌ی مکان تا تأمین کتاب و دستمزد معلمان، از محل شهریه‌ی پرداختی دانش‌آموزان و گاهی کمک‌های مردمی تأمین می‌شود.“

کمک کردند تا هیچ دانش‌آموزی به دلایل مختلف ناشی از مهاجرت یا نداشتن اوراق هویت یا کبر سن از تحصیل محروم نشود. تعداد زیادی از دانش‌آموختگان این مدارس، اکنون از دانشگاه‌ها فارغ‌التحصیل شده، یا در حال تحصیل بوده و یا در مدارس دولتی درس می‌خوانند. یعنی اینکه مدارس با وجود مشکلات و سدهای فراوان به هدفشان که همان بازماندن کودکان از تحصیل است، رسیده‌اند. مدارس خودگردان تلاش می‌کنند تا رؤیاهای هیچ کودکی به دلایلی چون جنگ، ناامنی و مهاجرت ویران نشود.

***کبر سن:** به وضعیتی اطلاق می‌شود که سن کودک از سن مجاز برای ثبت‌نام در مدرسه بیشتر است و نمی‌تواند ثبت‌نام شود. کبر سن مجاز برای ثبت‌نام در مدارس شهری، دو سال و برای مدارس روستایی سه سال است.

منزل‌های مسکونی ارتقا پیدا کردند. با وجود این هنوز مشکلات جانبی نظیر کوچک بودن کلاس‌ها، استاندارد نبودن ساختمان‌ها، نبود امکانات ورزشی در مدارس، تهیه نامناسب کلاس‌ها، مشکلات گرمایش، سرمایش و نور کلاس‌ها، کمبود امکانات آزمایشگاهی، استقرار مدارس در محل‌های مسکونی و ایجاد مشکلات برای همسایگان و... وجود دارد. اما بزرگ‌ترین مشکل این مدارس، تهیه کتاب درسی برای دانش‌آموزان است. این مدارس به دلیل حمایت نشدن از سمت آموزش و پرورش هر ساله برای تهیه کتب درسی با مشکل مواجه هستند و این موضوع باعث عقب افتادن دانش‌آموزان از برنامه درسی می‌شود. به‌رغم بهبود شرایط تحصیل برای کودکان مهاجر در سال‌های اخیر و کم شدن مدارس خودگردان، هنوز تعدادی از این مدارس برای کسانی که تازه مهاجرت کرده‌اند یا بلوچ‌های ایرانی فاقد اوراق هویت و کودکانی که به دلیل کبر سن نمی‌توانند در مدارس دولتی ثبت‌نام شوند، باز هستند. مدارس خودگردان در تمام این سال‌ها

کلاس درس یکی از مدارس خودگردان؛ جاده سیمان مشهد

انگشت نگاری و سرشماری کودکان فاقد مدارک هویتی به منظور صدور برگه‌ی حمایت تحصیلی؛ مشهد

یکی از مدارس خودگردان؛ محله گلشهر مشهد

یکی از مدارس خودگردان؛ محله قلعه ساختمان مشهد

یکی از مدارس خودگردان؛ محله قلعه ساختمان مشهد

موانع تازه در مسیر تحصیل مهاجران

گزارش

فرآیند ثبت نام کودکان فاقد اوراق هویت، همواره از پیچیده ترین و بیش بینی ناپذیرترین فرآیندهایی است که با آن مواجهیم. بخشی از این مشکلات همیشگی هستند و برخی امسال به لیست بلندبالای مشکلات افزوده شده اند. مهاجران افغانستانی فاقد مدارک اقامت (گذرنامه یا کارت آمایش) برای ثبت نام در مدارس دولتی باید از دفاتر کفالت، برگه ای با عنوان «کارت حمایت تحصیلی» دریافت کنند که لازمه ای این کار، سرشماری شدن تمام اعضای خانواده در سیستم اداره اتباع است. به این صورت که تمام اعضای خانواده به دفتر کفالت مراجعه می کند و پس از انجام انگشت نگاری و اسکن عنبیه و پرداخت هزینه ای این فرآیند، پرونده تشکیل می دهند. پس از تأیید پرونده در اداره ای اتباع، برای کودکان در سن تحصیل خانواده برگه ای حمایت تحصیلی صادر می شود که با ارائه ای آن به مدرسه، کودک می تواند در مدرسه ای دولتی نام نویسی کند. این برگه هر سال به تمدید نیاز دارد. لازم به ذکر است که اگر عضوی از خانواده، به هر دلیل (سفر، بیماری و ...) در زمان سرشماری به همراه خانواده نباشد، تحت هیچ شرایطی اضافه شدن وی به پرونده ای ممکن نیست.

فرآیند سرشماری، بازه زمانی کوتاهی دارد و متأسفانه هیچ گاه زمان آغاز این

فرآیند ثابت و مشخص نبوده است. به این ترتیب خانواده های متقاضی کارت حمایت تحصیلی، از نیمه های مرداد تا اواخر شهریورماه در انتظار ابلاغیه ای اداری اتباع و بازگشایی سامانه هستند. پایه اول دبستان که توسط آموزش و پرورش انجام می شود، سنجش دیگری هم برای دانش آموزان مهاجر توسط اداره اتباع انجام می شود. در بسیاری از موارد، پیچیدگی های این اقدامات، خانواده را سردرگم کرده و این دوندگی ها، که هر کدام هزینه های مالی جداگانه ای دارد، در کنار معضلات بی شمار خانواده های ساکن حاشیه های شهر، احتمال ترک تحصیل کودکان را به مراتب افزایش می دهد. از دیگر مشکلات سیستم سرشماری، محل اقامت درج شده در پرونده ای خانواده یا کارت حمایت تحصیلی است که خانواده را به سکونت در شهر ثبت شده محدود می کند. بنابراین با مهاجرت خانواده به شهری دیگر، کودک در شهر جدید اجازه ای ثبت نام ندارد و از تحصیل بازخواهد ماند. از طرفی عموماً هنگام دریافت کارت تحصیلی، مدارکی هم چون قول نامه ای منزل خواسته می شود تا ثابت شود خانواده ای ساکن ایران هستند. ارائه ای این موارد برای خانواده های مستقر در کوره های آجرپزی امکان پذیر نیست

”مهلک ترین اتفاق امسال، سرشماری نشدن خانواده های جدید در سیستم اداره اتباع بود. تمام کودکانی که خانواده های آنها پیش از این سرشماری نشده بودند، به همین سادگی از دریافت کارت حمایت تحصیلی و ثبت نام در مدرسه محروم شدند.“

و کودکان و کودکان بسیاری به دلایلی مانند این‌ها از تحصیل بازمی‌مانند. هزینه‌های تحمیل‌شده به خانواده‌ها در این مسیر نیز اغلب مسئله‌ساز است. امسال مبلغ تمدید برگه‌ی حمایت تحصیلی برای هر کودک، ۳۵ هزار تومان بود. هزینه‌ی سنجش آموزش و همچنین سنجش اداره‌ی اتباع نیز روی هم‌رفته چیزی حدود ۴۰ هزار تومان برای خانواده هزینه در پی داشت. این مخارج در کنار مبلغ شهریه ثبت‌نام در مدرسه، خصوصاً برای خانواده‌های پرجمعیت و کم‌بضاعت مبلغ چشم‌گیری است.

مهلک‌ترین اتفاق امسال، سرشماری نشدن خانواده‌های جدید در سیستم اداره اتباع بود. تمام کودکانی که خانواده‌های آنها پیش‌ازاین سرشماری نشده بودند، به همین سادگی از دریافت کارت حمایت تحصیلی و ثبت‌نام در مدرسه محروم شدند.

درنهایت، ما با فرآیندی زمان‌بر و پیچیده‌تر از آنچه گفته شد مواجه هستیم. فرآیندی ناعادلانه، پرهزینه، با روندی نامشخص، که در کنار دوندگی‌های خانواده و گاهی سلیقه‌ای عمل کردن دفاتر کفالت، به پشتکاری مثال‌زدنی در پیگیری احتیاج دارد. مسیری که قطعاً قربانی آن کودکان هستند؛ کودکانی مستحق تحصیل رایگان و آموزشی به دور از تبعیض و تحقیر.

و کودکان و کودکان بسیاری به دلایلی مانند این‌ها از تحصیل بازمی‌مانند.

هزینه‌های تحمیل‌شده به خانواده‌ها در این مسیر نیز اغلب مسئله‌ساز است. امسال مبلغ تمدید برگه‌ی حمایت تحصیلی برای هر کودک، ۳۵ هزار تومان بود. هزینه‌ی سنجش آموزش و همچنین سنجش اداره‌ی اتباع نیز روی هم‌رفته چیزی حدود ۴۰ هزار تومان برای خانواده هزینه در پی داشت. این مخارج در کنار مبلغ شهریه ثبت‌نام در مدرسه، خصوصاً برای خانواده‌های پرجمعیت و کم‌بضاعت مبلغ چشم‌گیری است.

”امسال مبلغ تمدید برگه‌ی حمایت تحصیلی برای هر کودک، ۳۵ هزار تومان بود. هزینه‌ی سنجش آموزش و همچنین سنجش اداره‌ی اتباع نیز روی هم‌رفته چیزی حدود ۴۰ هزار تومان برای خانواده هزینه در پی داشت.“

کفش‌های آهنین خود را از پا درنیاورید. چون در بیشتر موارد، دریافت برگه‌ی حمایت تحصیلی پایان ماجرا نیست! در برخی نواحی، مانند منطقه‌ی ۶ شهرداری شهر مشهد، به علت تراکم بالای اتباع افغانستانی و

ثبت‌نام کودکان تحت حمایت جمعیت امام علی (ع) در مدارس؛ مشهد

یکی از مدارس خودگردان محله‌ی گلشهر مشهد

گزارش طرح «از مهر بگو»

سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰

گزارش طرح

آموزش آنلاین، به کلاس‌های پشتیبانی تحصیلی نیاز دارند. این کلاس‌ها نیز به‌طور مداوم در طول سال تحصیلی برای کودکان محصل در مدرسه ارائه می‌شود. البته در دوره‌ی کنونی با شیوع بیماری کرونا، فعالیت خانه‌های ایرانی نیز دستخوش تغییر شده و پیگیری‌های تحصیلی کودکان از طریق توزیع مستمر پیک‌های تحصیلی و تماس تلفنی و حضور محدود و کنترل‌شده صورت می‌گیرد تا هم ارتباط کودک با خانه‌ی ایرانی قطع نشود و هم در حد توان حمایت‌های تحصیلی دریافت کند.

همچون سال‌های گذشته در آستانه‌ی بازگشایی مدارس، توزیع بسته‌های لوازم‌التحریر در قالب طرح از مهر بگو توسط جمعیت امام علی(ع) میان کودکان و نوجوانان خانه‌های ایرانی سراسر کشور صورت گرفت.

امسال به دلیل شیوع بیماری کرونا و مجازی شدن آموزش، در بسیاری از شهرها علاوه بر توزیع لوازم‌التحریر با کمک خیرین، برای آن دسته از کودکانی که برای استفاده از آموزش مدارس راهی جز استفاده از ابزارهای آنلاین را نداشتند، تبلت یا گوشی هوشمند تهیه شد تا روند آموزشی‌شان دچار اختلال نشود.

* سه عکس اول، قبل از شیوع کرونا گرفته شده است.

جامعه‌ی هدف جمعیت امام علی(ع) را کودکان و زنان در معرض آسیب ساکن حاشیه‌ی شهرها تشکیل می‌دهند. جمعیت امام علی(ع) تلاش می‌کند با توانمند کردن زنان و کودکان محلات حاشیه، زمینه‌ی استقلال آنان را فراهم آورد.

برای این منظور، خدمات مختلفی در خانه‌های ایرانی به کودکان، زنان و خانواده‌های آنان ارائه می‌شود.

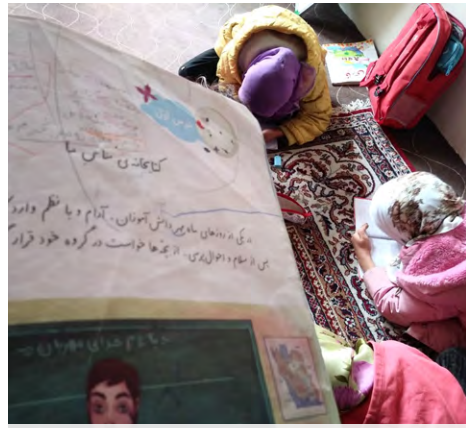
خدمات آموزشی، یکی از خدماتی است که در ۳۳ خانه از ۴۴ خانه‌ی ایرانی جمعیت امام علی(ع) ارائه می‌شود.

سوادآموزی به زنان و کودکان بازمانده از تحصیل و پشتیبانی تحصیلی کودکانی که در مدارس درس می‌خوانند از مهم‌ترین فعالیت‌های آموزشی در خانه‌های ایرانی جمعیت امام علی(ع) است.

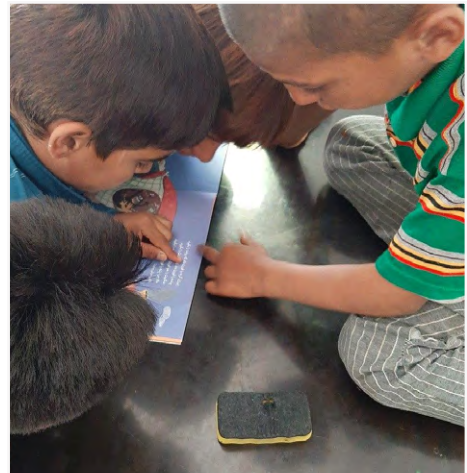
خانه‌های ایرانی برای کودکانی که به دلیل اشتغال، فرصت حضور در مدرسه را ندارند یا زنان و کودکانی که به دلیل کبر سن یا نداشتن اوراق هویت از تحصیل در مدرسه محروم شده‌اند، کلاس‌های سوادآموزی بر پا می‌کنند.

همچنین کودکان محصل در مدارس حاشیه‌ی شهر به دلایلی چون نبود فرد باسواد در خانه که به انجام تکالیف درسی آنان در خانه کمک کند و کیفیت پایین آموزش‌های مدارس حاشیه‌ی شهر که از کمبود سرانه‌ی فضای آموزشی در این مدارس ناشی می‌شود و نیز در اختیار نداشتن ابزار

”باشیوع بیماری کرونا، فعالیت‌خانه‌های ایرانی نیز دستخوش تغییر شده و پیگیری‌های تحصیلی کودکان، از طریق توزیع مستمر پیک‌های تحصیلی و تماس تلفنی و حضور محدود و کنترل‌شده صورت می‌گیرد.“

کلاس درس خانه ایرانی طبرسی مشهد

کلاس درس خانه ایرانی احمدآباد مستوفی

کلاس درس خانه ایرانی احمدآباد مستوفی

کلاس درس خانه ایرانی ساری در ایام کرونا

طرح «از مهر بگو» در سال ۱۳۹۹ به ۴۳۳۰ کودک خدمات داده است.

۳۲۳ نفر

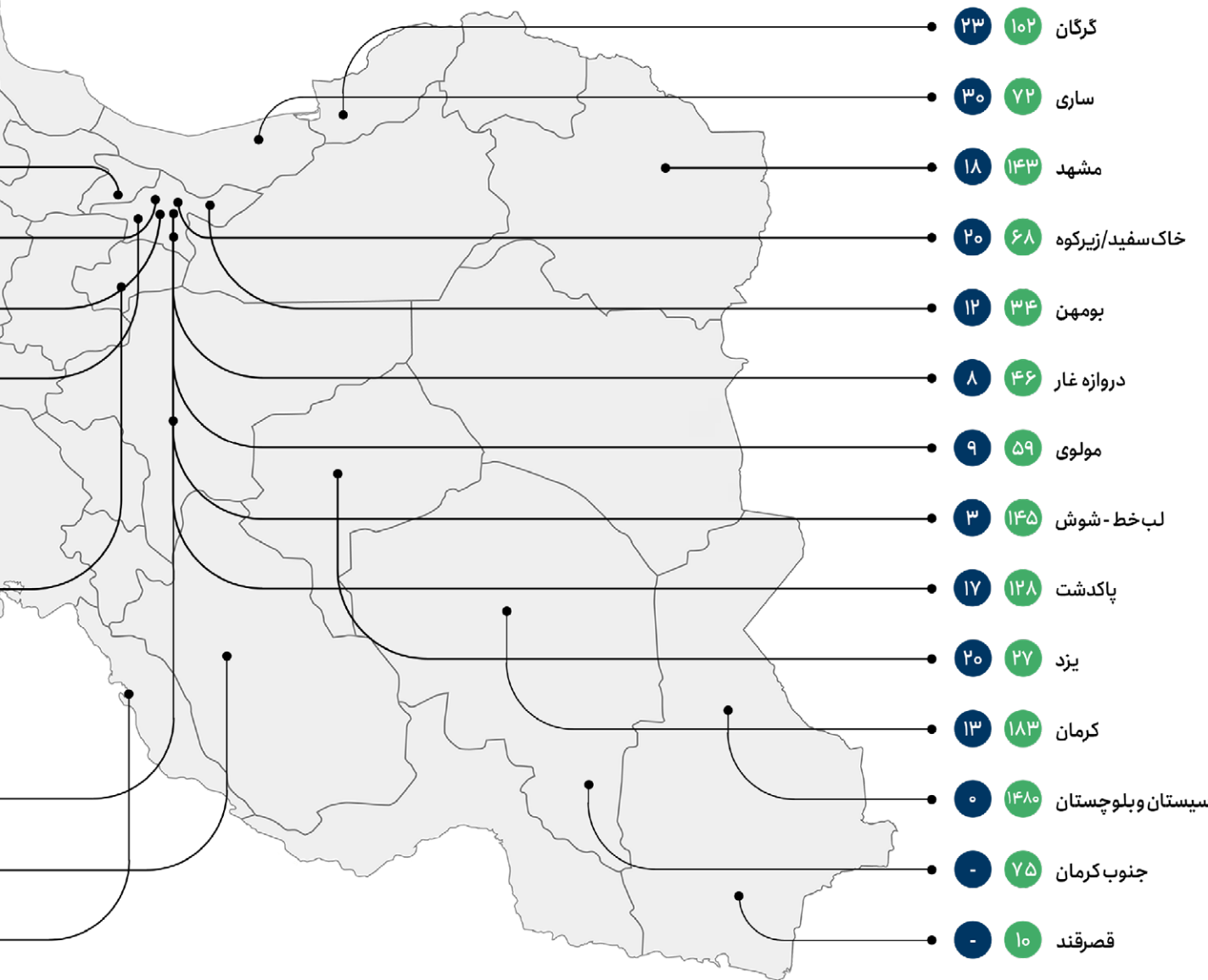
۳۹۹۷ نفر

تعداد کل کودکان بازمانده از تحصیل

به طور میانگین در هر کلاس ۳۰ نفره، حداقل ۲ نفر از تحصیل بازمی‌مانند.

تعداد کل کودکان ثبت‌نام شده

۱۹۴۲ پسر ۲۰۵۵ دختر

این طرح در محلات، روستاها و شهرستان‌های زیر اجرا شده است.

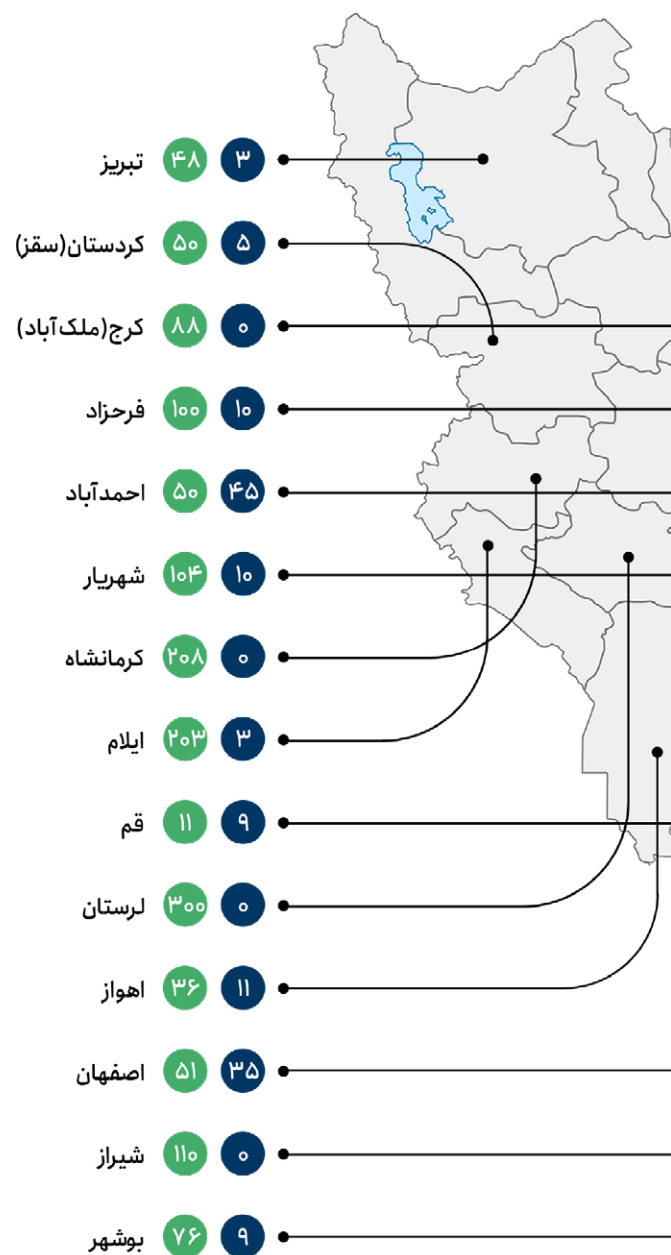
۱۲۰ منطقه

۱۷ استان

شامل محلات، روستاها و شهرستان‌ها

تعداد استان در این طرح

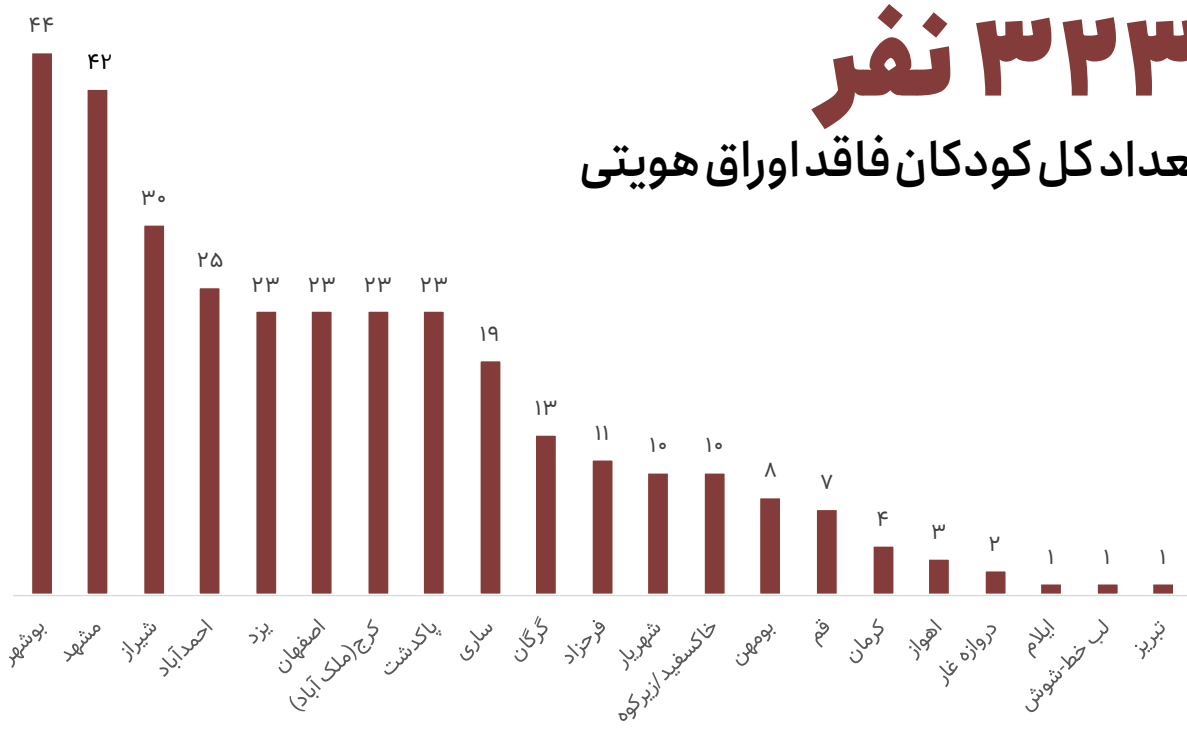
اهواز: کوی مندلی، کوی سیاحی، ملاشیه | **ایلام:** دهلران (گلگیری، پتک عرب)، آبدانان (روستاها، بخش مورموری)، ایوان، هلیلان (شهرک توحید)، ایلام (سرطاف، بانبرز، استانداری، سیوان، هفت چشمه) | **یزد:** حسن‌آباد، اکرم‌آباد، اکرمیه | **قم:** نیروگاه، یزدان شهر، شیخ‌آباد، یادگار امام | **اصفهان:** زینبیه، ارزنان، دارک، شهرک امام خمینی، عاشق اصفهانی، شهرک سرو، هشت متری لاله، جوی‌آباد | **شیراز:** سعدی، گود عربان، سنگ سیاه، پای‌کتا | **گرگان:** کوی عرفان، بلوار الغدیر، کوی اسلام‌آباد، قلعه خندان، شهرک شریعتی، کوی انجیراب، کوی چناران-روستای گلند | **کردستان (سقز):** تازه‌آباد، کریم‌آباد، استاد شیرازی، سیلو، تپه‌مالان، بهارستان بالا، محله قبرستان قدیم-قهرآباد، کهریزه | **کرمان:** محله سعیدی، شهرک پدر، شهرک صنعتی، اختیارآباد، حاجی‌آباد، قائم‌آباد | **کرمانشاه:** جعفرآباد، شهید، زورآباد، سجادیه، کیهان شهر | **ساری:** نوبنیاد، غفاری، راهبند، ترک محله | **لب‌خط-شوش:** لب خط، رباط کریم، الارد، آفتاب | **شهریار:** ویره شهریار، نصیرآباد | **تبریز:** محله ترلان دره | **پاکدشت:** قوهه، شن و ماسه، بخش مرکزی پاکدشت، بخش قرون‌آباد-روستای جیتو | **فرحزاد:** دره فرحزاد | **احمدآباد:** احمدآبادمستوفی، حسن‌آباد خالصه | **خاکسفید-زیرکوه:** معصوم‌آباد، چاه زرد، چاه عمیق، بارنجگان، مهمان شهر (آهنگران)، همت‌آباد، چاه اله داد، بم رود، چشمه بید، شاه‌رخت | **بوشهر:** بهبانی، دهدشتی، کوتی، جبری، تنگک، کناری | **سیستان و بلوچستان:** خاش، هیرمند، نیکشهر، لاشار، سرباز، میر جاوه | **لرستان:** خرم‌آباد، بروجرد، کوه‌دشت، الیگودرز | **مشهد:** طبرسی شمالی، قلعه ساختمان، قلعه خیابان، همت‌آباد، تاجر‌آباد، سالارآباد، شهرآباد، گوندوک، توس | **کرج (ملک‌آباد):** مولوی | **دروازه غار | بومهن | قصر قند | جنوب کرمان**

براساس تحلیل جامعه‌ی آماری طرح «از مهر بگو»، دلایل بازماندگی کودکان از تحصیل عبارت‌اند از:

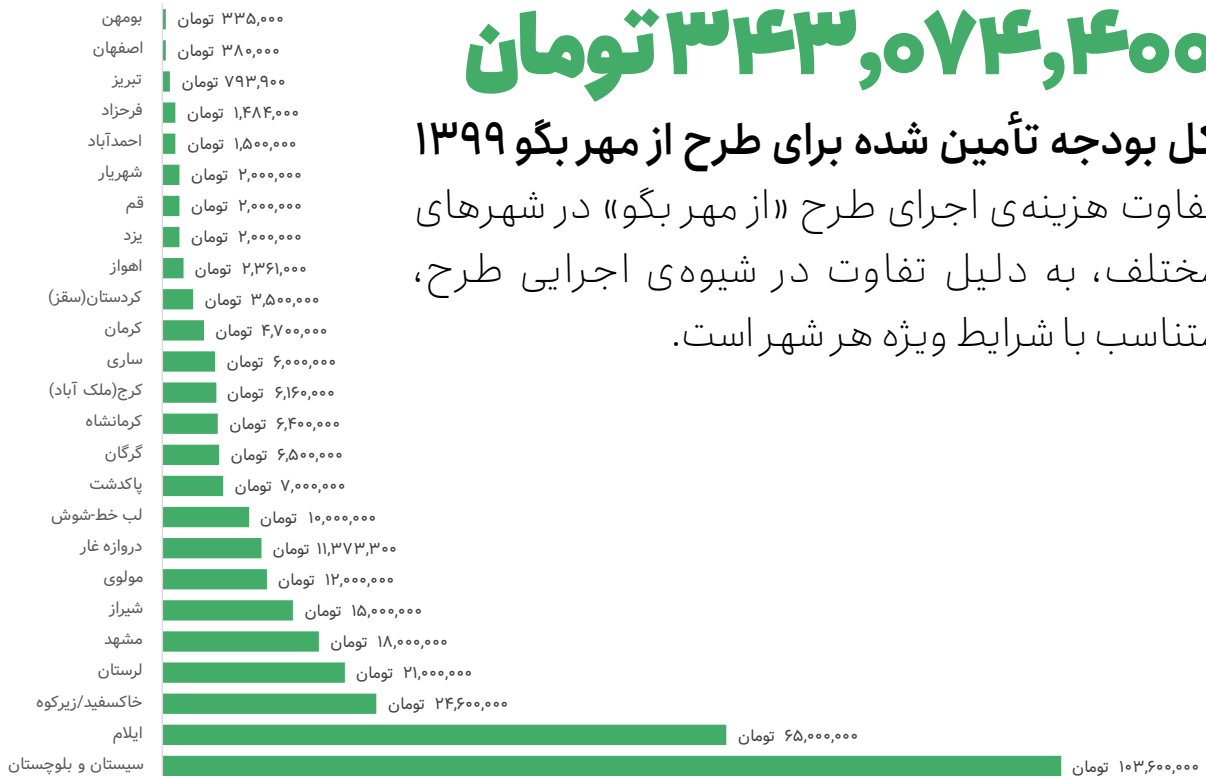

«نداشتن اوراق هویت» مهم‌ترین عامل بازماندگی کودکان جمعیت امام علی (ع) از تحصیل است.

۳۴۳,۰۷۴,۴۰۰ تومان

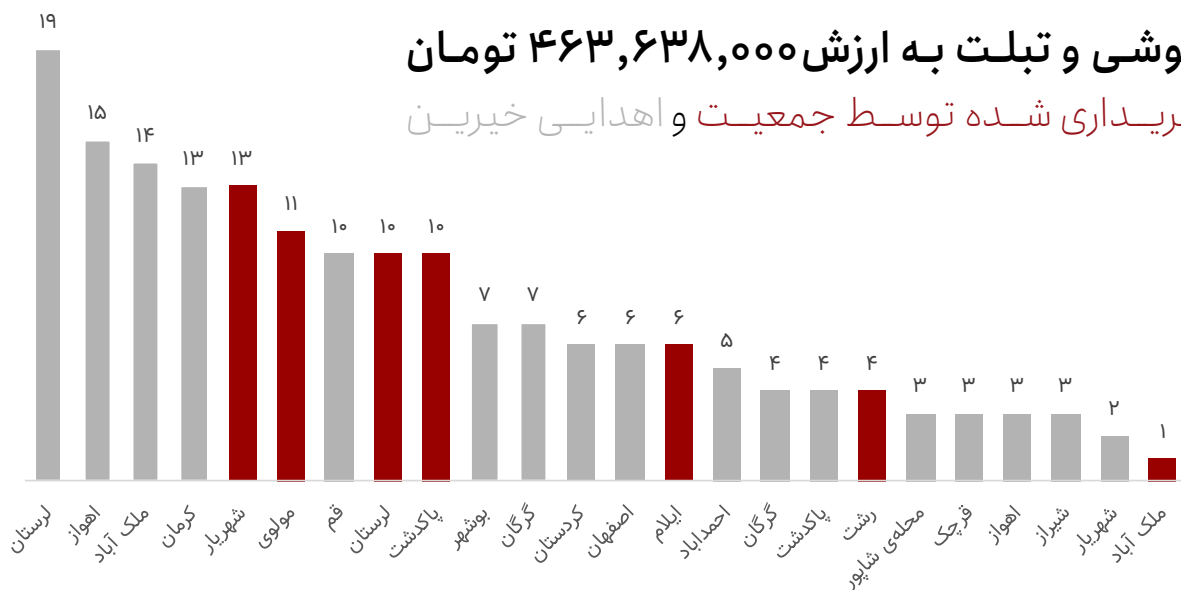
کل بودجه تأمین شده برای طرح از مهر بگو ۱۳۹۹ تفاوت هزینه‌ی اجرای طرح «از مهر بگو» در شهرهای مختلف، به دلیل تفاوت در شیوه‌ی اجرایی طرح، متناسب با شرایط ویژه هر شهر است.

تأمین هزینه برای خرید گوشی و تبلت همچنان ادامه دارد.

۱۷۹ عدد

گوشی و تبلت به ارزش ۴۶۳,۶۳۸,۰۰۰ تومان خریداری شده توسط جمعیت و اهدایی خیرین

چگونه خاک نفس می‌کشد؟
بیاندیشیم:

چه زمهریر غریبی!
شکست؛ چهره‌ی مهر.
فسرد؛ سینه‌ی خاک.
شکافت؛ زهره‌ی سنگ!
پرندگان هوا،
دسته‌دسته، جان دادند.

گل آوران چمن،
جاودانه پژمردند.

در آسمان و زمین،
هول کرده بود کمین.

به تنگنای زمان،
مرگ کرده بود درنگ!

به سررسیده جهان؟
پاسخی نداشت سپهر.

دوباره باغ بخندد؟
کسی نداشت یقین.

چه زمهریر غریبی ...
چگونه خاک نفس می‌کشد؟

بیاموزیم:

شکوه رستن اینک:
طلوع فروردین!

گداخت، آن همه برف.
دمید، این همه گل.

شکفت، این همه رنگ!
زمین به ما آموخت:

زیبیش حادثه باید که
پای، پس نکشیم.

مگر کم از خاکیم؟
نفس کشید زمین،

ما چرا نفس نکشیم؟

«فریدون مشیری»